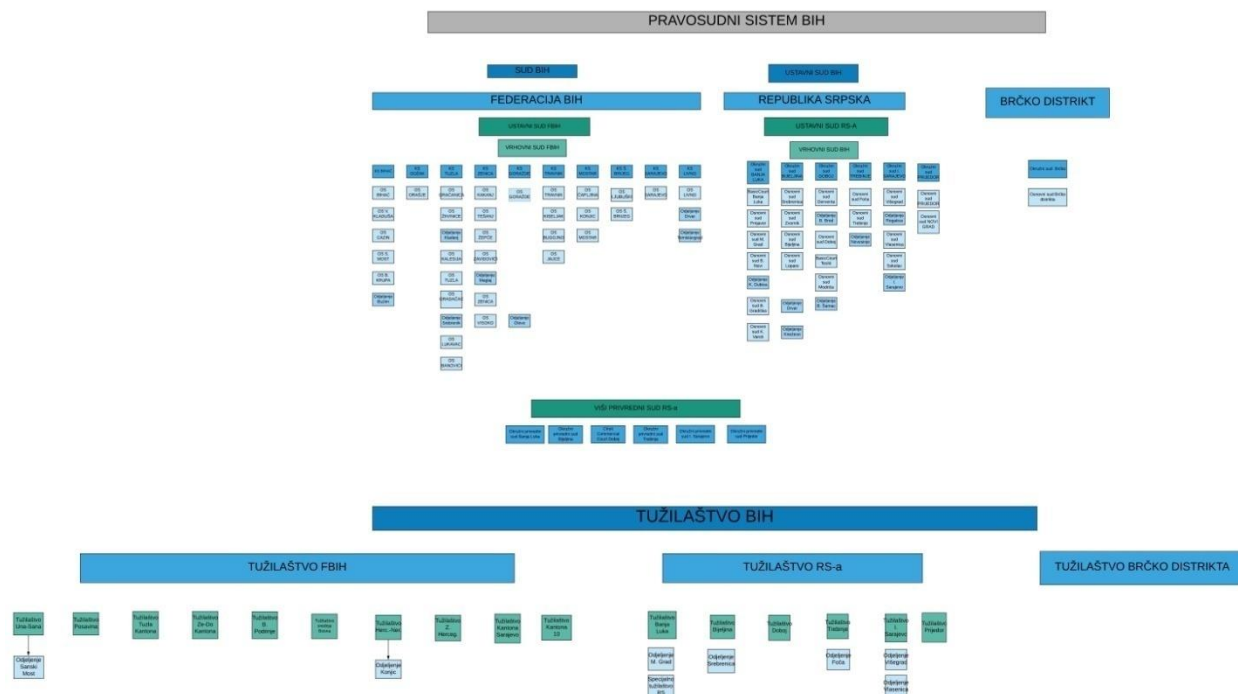

Aneks 4 Modula 1 – Grafički prikaz pravosudnog sistema BiH

¹Prilagođen grafikon preuzet iz publikacije Projekta podrške monitoringu i evaluaciji (MEASURE-BIH), Indeks efektivnosti pravosuđa Bosne i Hercegovine (IEP BiH), 2016, str. 65

Prvostepeni sudovi u Federaciji BiH su općinski sudovi, a u Republici Srpskoj to su osnovni sudovi. Prvostepeni sudovi su mjesno nadležni da sude optuženima za krivična djela za koja je propisana kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina. Pred ovim se sudovima dijeli nasljedstvo, vode zemljišne knjige, utvrđuje zakonitost štrajka, tuži za dugove, razvode brakovi, vodi prekršajni postupak, otvaraju stečaj i likvidiraju preduzeća (samo u FBiH, u RS-u to čine okružni privredni sudovi), odlučuje o smetanju posjeda i pravima iz radnog odnosa, utvrđuje ili osporava očinstvo i obaveza izdržavanja djeteta.

Kantonalni sudovi u Federaciji BiH i okružni sudovi u RS-u imaju prvostepenu nadležnost za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora preko 10 godina i kazna dugotrajnog zatvora. Ovi sudovi mogu biti i drugostepeni, kada odlučuju po žalbama na presude općinskih i osnovnih sudova, žalbama na rješenja o prekršajima i o drugim redovnim i vanrednim pravnim lijekovima.² Dakle, neko ko je nezadovoljan odlukom općinskog ili osnovnog suda podnijet će žalbu na presudu kantonalnom u FBiH, odnosno okružnom sudu u RS-u.³ Ovo je tzv. **princip dvostepenosti** u odlučivanju, čiji je smisao u tome da u

¹Projekat podrške monitoringu i evaluaciji (MEASURE-BIH), Indeks efektivnosti pravosuđa Bosne i Hercegovine (IEP BiH), 2016, str. 65

²Član 28. Zakona o sudovima u Federaciji FBiH

³ Nedim Hogić, Mreža pravde u BiH, Pravosudni sistem u BiH, str. 11

rješavanju svake odluke učestvuju najmanje dva suda. Sud koji prvi rješava je prvostepeni, a sud koji rješava na osnovu podnesene žalbe je drugostepeni sud.

U Republici Srpskoj⁴, postoje dvije vrste okružnih sudova: okružni privredni sudovi i okružni sudovi.

Ovim se principom nastoji osigurati ujednačenost sudskih odluka da bi se tako postigla jednakost u ostvarenju zaštite prava građana. Zbog toga kažemo da kantonalni i okružni sudovi ujednačavaju sudsku praksu.

Brčko distrikt Bosne i Hercegovine ima dva suda: Osnovni i Apelacioni.⁵ Osnovni je u prvom stepenu rješava sve krivične, prekršajne, privredne, građanske i ostale predmete., a Apelacion sud je sud koji odlučuje o redovnim i vanrednim pravnim lijekovima izjavljenim na odluke Osnovnog suda.⁶

Ujednačavanjem sudske prakse se također bave i vrhovni sudovi entiteta – **Vrhovni sud Federacije BiH⁷** i **Vrhovni sud RS-a**. Za razliku od kantonalnih i okružnih sudova, oni nikad nisu prvostepeni, već sude isključivo po redovnim i vanrednim lijekovima izjavljenim na pravomoćne presude sudova koje se podnose da bi se preispitale odluke ili postupci okružnih, odnosno kantonalnih sudova. U ovim slučajevima govorimo o **trostepenosti** sudskog odlučivanja.

Sud BiH pruža pravnu zaštitu građanima koji smatraju da im je povrijeđeno neko pravo upravnim aktom institucija BiH. Primjera radi, to će biti u situacijama kada Uprava za indirektno oporezivanje nekoj kompaniji utvrdi novčanu kaznu za neplaćene poreske obaveze ili kada Ministarstvo za civilne poslove utvrdi da je neko ilegalno stekao državljanstvo BiH. Također, on sudi i u radnim sporovima koje radnici u institucijama BiH vode sa institucijama BiH. U krivičnim predmetima, sudi na osnovu postupaka koje pokrene Tužilaštvo Bosne i Hercegovine.

U Bosni i Hercegovini postoji Ustavni sud BiH, Ustavni sud FBiH i Ustavni sud RS. tri ustavna suda: dva entitetska i jedan državni. Historijski gledano, postupke pred ovim sudovima nisu mogli voditi građani, već predsjednici, premijeri, parlamentarne poslaničke grupe, općine, gradovi, kantoni i drugi organi javne vlasti kao i istaknute političke ličnosti.

Međutim, **Ustavni sud BiH**, kao najviši sud u Bosni i Hercegovini, također rješava i po žalbama građana kada smatraju da su im odlukom bilo kog suda u BiH povrijeđena prava zajamčena Ustavom.

Ustav BiH nudi veoma dugačku listu garantovanih ljudskih prava i sloboda iz međunarodnih ugovora kojima je BiH potpisnica. Stoga, građani na praktično svaku odluku bilo kojeg suda u BiH mogu podnijeti žalbu Ustavnom sudu. Od posebne važnosti su važnosti odluke Ustavnog suda o pravu na pravično suđenje., zaštitu lične slobode i zaštitu privatnosti.

⁴Zakon o sudovima Republike Srpske

⁵Zakon o sudovima Brčko Distrikta BiH

⁶Član 17. Zakona o sudovima Brčko Distrikta BiH

⁷Zakon o sudovima u Federaciji BiH

Visoko sudsko i tužilačko vijeće

VSTV je institucija koja je zadužena da se na najbolji način osiguraju potpuno ujednačeni standardi za imenovanje i disciplinsku odgovornost sudija i tužilaca na cijeloj teritoriji BiH.

Nadležnosti VSTV-a BiH propisane su članom 17. Zakona o VSTV-u BiH. U skladu sa zakonom, VSTV BiH ima isključivu nadležnost za imenovanje i utvrđivanje disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija. Pored toga, VSTV-a BiH svoju funkciju ostvaruje i kroz saradnju sa izvršnom i zakonodavnom vlašću u određenim oblastima poput zakonodavnih inicijativa, pravosudne uprave, i osiguravanje sredstava za popunjavanje sudskih pozicija i druge nadležnosti.